

125509 - دىنى ئوقۇغۇچىدىن ئانىسى، دىنى ئىلىمدىنمۇ بەكرەك ئالى مەكتەپ دەرسلىكىگە كۆڭۈل بۆلۈشنى تەلەپ قىلدۇ، ئۇ ئىككى ئىشنىڭ ئارىسىنى قانداق مۇۋەپپەقىيەتلىك قىلىشۇرۇدۇ؟

سۇئال

ئاللاھ تائالاغا چەكسىز ھەمدىلەر بولسۇن، مەن شەرىئى بىلىم ئېلىۋاتقان ئوقۇغۇچى، دىنى بىلىملارغا بەك ئەھمىيەت بېرىمەن، لېكىن ئانام ماڭا دائىم، پەننى مەكتەپ دەرسلىرىگە بەك ئەھمىيەت بەرگەن، تاپشۇرۇقلىرىڭنى ۋاقتىدا ئادا قىلغىن دەيدۇ، مەن بۇ ئىككى ئىشنىڭ ئارىسىنى قانداق مۇۋاپىقلاشتۇرۇپ بىرلىكتە ئېلىپ بارالايمەن؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: ئىنساننىڭ كۆڭلىنى بىئارام قىلىدىغان ئىشلاردىن، شەرىئى ئىلىمنى ياخشى كۆرىدىغان ۋە ئىلىم تەھسىل قىلىش ئۈچۈن تىرىشىۋاتقان بەزى ياشلىرىمىز، ئائىلىدىكى تاپشۇرۇقلىرىنى تولۇق ئادا قىلمايدۇ، مائارىپ تۈزۈمىدىكى مەكتەپلەرنىڭ دەرسلىكلىرىگە سەل قارايدۇ، ھەقىقەتەن بۇ ئىش ئائىلىسىدىكىلەرگە يامان تەسىر بېرىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئائىلىدە، پەرزەنتلىرىنى ئىلىم-مەرىپەت سورۇنلىرىغا قاتنىشىش، پايدىلىق بولغان لىنتىلارنى ئاڭلاش، دىنى كىتابلارنى ئوقۇشتىن چەكلەيدۇ، بۇنىڭ سەۋەبى بىز يۇقىرىدا زىكىر قىلغاندەك ئەۋلادلارنىڭ مەكتەپ دەرسلىكىگە سەل قارىغانلىقىدىن بولغان، ئەگەر ئائىلىدىكىلەر پەرزەنتلىرىنىڭ ھەر ئىككى دەرسلىكىنى تەڭ-باراۋەر ئېلىپ بارغانلىقىنى، بىرىگە-بىرىلىپ يەنە بىرىگە سەل قارىمىغانلىقىنى كۆرگەن بولسا ئەلۋەتتە ئۇلارنى پايدىلىق لىنتىلارنى ئاڭلاش، دىنى كىتابلارنى دەرسلىك قىلىش ۋە ئىلىم سورۇنلىرىغا قاتنىشىشتىن ھەرگىزمۇ چەكلەيمەيتتى.

شۇنىڭ ئۈچۈن ياشلار دىققەت قىلىشى كېرەك، شۇنى بىلىش كېرەككى، كۆپچىلىك ئائىلىدىكىلەر پەرزەنتلىرىنىڭ مەكتەپ دەرسلىكلىرىگە سەل قارىغانلىقىدىن شىكايەت قىلىدۇ، بۇ ياشلارنىڭ بەزى ۋاقتىدا ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەسلىكىگە سەۋەب بولىدۇ، شۇنىڭ بىلەن ئائىلىدىكىلەر يەنە ئارتۇقچە جاپا تارتىپ، ئىقتىساد سەرپ قىلىدۇ.

يەنە نۇرغۇن ئائىلىلەر پەرزەنتلىرىنىڭ مەكتەپ دەرسلىكلىرىگە، ئىمتاھانلىرىغا بەك ئەھمىيەت بېرىدۇ، ھەتتا ئۇلارنىڭ بەزىسى پەرزەنتلىرىنى مەسچىتكە چىقىپ جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇشقا رىغبەتلەندۈرمەستىن ئۇلارنى ناماز ۋە زىكىرلەرنى ئادا قىلىشقا بۇيرۇشنى ئۈنتۈپ قالغىلى تاس قالىدۇ، ئۇلار مەكتەپ-ئۈنۈپرىستىنى ۋە ئۇنىڭ تۈزۈملىرىنى بەك چوڭ بىلىدۇ، ئەۋلادلىرىنىڭ بەختلىك ياكى بەختسىز بولىشىنى شۇنىڭغا ئالاقىدار قىلىدۇ، ئۇلار دىپلومغا ئېرىشكەنلەرنى يەپ-ئېچىپ، توي

قىلىپ راھەتتە ياشايدۇ، دىپلومغا ئېرىشەلمىگەنلەرنى بولسا بەختلىك ياشىيالمىدۇ دەپ ئويلايدۇ، ئەمما بىز ئەمەلى ۋاقىتلىكتە بۇنىڭ ئەكسىنى كۆرۈۋاتىمىز، ئومۇمەن: بىز ئاللاھ تائالانىڭ تائەت-ئىبادىتىدە مۇستەھكەم تۇرغان ياشلار ۋە ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىن ئۈمىد قىلىدىغىنىمىز، پەرزەنتلىرىمىزنىڭ پەنى دەرس ۋە پروگراممىلارغا كۆڭۈل بۆلۈشتە چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەستىن ياشلىرىمىزنىڭ ئىككى دەرسلىكىنىڭ ئارىسىنى ياخشى تەكشۈرۈپ ئېلىپ بېرىشنى تەۋسىيە قىلىمىز. ئۇلارنىڭ ۋاقىتلىرىنى ئەھمىيەتسىز ئىشلارغا سەرپ قىلىپ زايە قىلىۋەتمەستىن، تەلەپ قىلىنىدىغان ئىككى دەرسلىك ئارىسىدا ۋاقىتنى تەكشۈپ دىنى ۋە پەننى بىلىملەرنى تەڭ ئۆگىنىشنى ئارزۇ قىلىمىز.

ئىككىنچى: ئىلىمغا رىغبەتلەنگۈچى قېرىندىشىم! سىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ ئىلىم تەلەپ قىلىش بىلەن سىزنى چەكلەنگەن ئىشقا بۇيرۇمىغان ئاپىڭىزغا ئىتائەت قىلىشنىڭ ئارىسىنى بىرلەشتۈرۈڭ، ئاللاھ بۇ ئىش ئارقىلىق سىزگە مەنپەئەت بەرسۇن، سىزگە تۆۋەندىكى تەۋسىيەلەرنى قىلىمىز:

1-سالھ كىشىلەرگە ھەمراھ بولۇپ، ناچار كىشىلەردىن يىراق بولۇشقا تەۋسىيە قىلىمىز. ياخشى ھەمراھلارغا ھەمراھ بولۇش سىزنى ۋە سىزنىڭ ۋاختىڭىزنى قوغدايدۇ، سىزگە ئادا قىلىش زۆرۈر بولغان ئىشلارنى ئەسلىتىدۇ، ھەتتا سىز دىنى ئىلىم ئوقۇۋاتقان ئوقۇغۇچىلار بىلەن ھەمكارلىشىۋاتقان بولسىڭىزمۇ، ئۇلار سىزدىن ئۇنىۋېرسىتېتى دەرسلىكى ئۈچۈن ئايرىم ۋاقىت چېقىرىشىڭىزغا نەسىھەت قىلىدۇ. ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن ئۆزىڭىزگە ياخشى ياردەمچىدىن بىرنى تاپسىز، ناچار ھەمراھلاردىن يىراق بولۇسىز، چۈنكى ئۇلار سىزنى ياخشىلىققا يېتەكلىمەيدۇ ۋە ھىدايەت يولىغا باشلىمايدۇ.

2-ۋاختىڭىزنىڭ مەنۇت-سەككىزلىرىنى چىڭ تۇتۇڭ، ھەرگىز بىكار ئۆتكۈزۈۋەتمەڭ، ۋاقىتقا ياخشى ئەھمىيەت بەرگەندە، ھەر كۈنىدە سىزنىڭ قۇرئان تىلاۋەت قىلىشىڭىز، ئىلىم تەلەپ قىلىشىڭىز ۋە ئۇنىۋېرسىتېتى دەرسلىرىگە ئەھمىيەت بېرىشىڭىز ئۈچۈن ۋاقىت چېقىدۇ.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىنساننىڭ ۋاقتى ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ھاياتىدۇر، ۋاقىت ئۇ كىشىنىڭ دائىم نېمە تىلىنىدىغان ئەبەدىيلىك ھاياتىنىڭ ماددىسى شۇنداقلا دەرتلىك ئازابتا، قېيىن ھاياتتا ياشاشنىڭ ماددىسى، ۋاقىت دېگەن ئۆتكۈنچى بۇلۇتتىنمۇ تىز ئۆتىدۇ، ئىنسان ئۆز ۋاقتىنى ئاللاھ ئۈچۈن، ئاللاھ بىلەن ئۆتكۈزىدىكەن بۇ ئۇنىڭ ھاياتى ۋە ئۆمرى، ئۇنىڭ غەيرى بولسا، ھاياتىدا ئېتىبارغا ئېلىنمايدۇ، ئەگەر ياشىسا، چارپايىلار ياشىغاندەك ياشايدۇ، ئەگەر ۋاقتىنى غاپىللىقتا، نەپسى-شەھۋەتتە، ئەمەلگە ئاشمايدىغان باتىل ئارزۇلاردا ئۆتكۈزسە، بۇ ئۇيقۇ ۋە بىكارچىلىقتىن ئۆتكۈزگەندىن ياخشى بولسىمۇ، بۇنداق كىشىلەرنىڭ ھايات ياشىغىنىدىن ئۆلگىنى ياخشى بولىدۇ." ["جاۋابۇل كاپىي" 109-بەت].

ھەسەن بەسەرىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "مەن نۇرغۇن كىشىلەرنى كۆردۈم ئۇلار ۋاقىتقا ئالتۇن-كۈمۈشكە بېخىللىق قىلغاندىنمۇ بەكرەك بېخىللىق قىلاتتى." (يەنى ئۇلار ۋاقىتنى بىكار ئىشقا سەرپ قىلمايتتى).

3-ۋاقىتنى تەرتىپلەپ، ھەر بىر سائەتنى ئىنتىزاملاشتۇرۇش، ھەر نەرسىگە ئۆزىنىڭ ھەقىقىي بېرىش تەلەپ قىلىنىدۇ، ئۇخلاش

ۋاقتىنى بىكىتىشىڭىز، بىلىم ئۈگۈنۈشكە مەلۇم ۋاقت بىكىتىشىڭىز، ئۇنىۋېرسىتېتى دەرسلىكىنى مۇزاكىرە قىلىشقا يېتەرلىك ۋاقت بىكىتىشىڭىز، ھەر بىرىگە ئاشۇرۇۋەتمەستىن ياكى كېمەيتىۋەتمەستىن ۋاقت بىكىتىشىڭىز كېرەك.

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ ئۆزىنىڭ ئەنسارى ھەمراھى بىلەن پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ ھوزۇرىغا بېرىپ بىلىم ئېلىش ئۈچۈن نۆۋەتلىشەتتى، ئۇلار رىزىق تەلەپ قىلىشنى ئىلىم تەلەپ قىلىشقا زىت قىلمايتتى، چەكتىن ئاشۇرۇۋەتمەستىن ۋە سەل قارىماستىن ھەر ئىككىسىنىڭ ئارىسىنى بىرلەشتۈردى.

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ: «مەن ۋە مېنىڭ ئەمىيەتە ئىبنى زەيد ئەۋلادلىرىدىن بولغان ئەنسارى خوشنام بولۇپ، بىز مەدىنىنىڭ ئاۋالى دېگەن يېرىدە تۇراتتۇق، بىز پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا نۆۋەتلىشىپ بېرىپ كېلەتتۇق، بىر كۈنى خوشنام باراتتى، يەنە بىر كۈنى مەن باراتتىم، خوشنام بارغان كۈنىدە شۇ كۈندىكى ۋەھىينىڭ خەۋەرلىرىنى ئېلىپ كېلەتتى، مەن بارغان ۋاقتىمدا مەنمۇ شۇنداق قىلاتتىم». [بۇ ئەسەرنى ئىمام بۇخارى 89-نومۇرلۇق ھەدىستە رىۋايەت قىلىپ، ئىلىم ئېلىشتا نۆۋەتلىشىشنىڭ بابى دەپ كەلتۈرگەن. مۇسلىم رىۋايىتى 1479-ھەدىس].

4 - شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، ئۇنىۋېرسىتېتتا دەرس ئوقۇش يوللىرى قىسقا مۇددەتلىك، ئىلىم تەلەپ قىلىش يوللىرى بولسا چەكسىز بولۇپ ئۇ كىشى ۋاپات بولغۇچە داۋام قىلىدۇ، تىز ۋاقت ئىچىدە ياخشىلىق يوللىرىغا توسانجا بولىدىغان قىسقا يولنى ئۈزۈپ تاشلاپ، توسالغۇسىز بەخت سائادەتكە ئېلىپ بارىدىغان ئۇزۇن يولغا ئاتلىنىشقا تەييارلىق قىلىش كېرەك.

5-ئاللاھنىڭ دىنىدىن ئۈگەنگەنلىرىڭىزنى ئەمەلى ۋاقىئەلىككە تەتبىقلىشىڭىز، قىلغان ئىشلىرىڭىزدا ئىلىمنىڭ تەسىرى ئاشكارا بولىدۇ، سىزدىن كۈتىدىغىنىمىز، ئاپىڭىزغا زىيادە ياخشىلىق قىلىش شۇنداق قىلغاندا، سىزقەلبى، بەدىنى پاك بولغان، ئاتا-ئانىسىنى بەك ياخشى كۆرىدىغان، ئەقىللىق، جۇشقۇن ئوغۇل بولىسىز، سىزنىڭ ئۈگەنگەنلىرىڭىزنى ئەمەلى ۋاقىئەلىككە تەتبىقلاشنىڭ جۈملىسىدىن: ئائىلىڭىزگە، جەمئىيەتكە ۋە ئەتراپىڭىزدىكى كىشىلەرگە: ئىسلام دىنىنىڭ گۈزەل ئەخلاققا دەۋەت قىلىدىغانلىقى، دىنى بىلىم بىلەن پەننى بىلىملەرنىڭ ئارىسىدا زىتلىق يوق ئىكەنلىكىنى، دىنى ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئەدەپ-ئەخلاق ۋە بارلىق تەسەررۇپاتلىرىدا باشقىلارغا ئۈلگە بولىدىغانلىقىنى يەتكۈزۈشتىن ئىبارەتتۇر.

بىز يۇقىرىدا بايان قىلغان ۋە نەسىھەت قىلغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىدە ئاللاھ تائالادىن ياردەم سوراڭ. ئاللاھ تائالادىن سىزنى دائىم توغرا يولغا مۇۋەپپەق قىلىشىنى سورايمىز.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.